

Oredništvo in uprava:
Ljubljana,
Zelenburgova ulica št. 6/II.

DELAVEC

Licejalna knjižnica,
LJUBLJANA, Poljanska c.
izv. 1. 5. st. 5.

1 Din,
— Za člane izvod
po 60 para.

Oglas po dogovoru

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani, ter opremljeni
s štamp. dotične organizacije.
Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije so poštne
proste.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrajinski odbor GDSJ.)

Po ujedinenju kovinarjev.

Kovinarji so se v nedeljo, dne 25. t. m. na svojem kongresu v Brodu ujedini. S tem je postala kovinarska organizacija ena najjačjih strokovnih organizacij v državi. — Ze dejstvo, da je moglo priti do tega velevažnega sklepa na kongresu, ki je trajal samo en dan, nam priča, da so bile predpriprave za ta sklep vsestranske in temeljite in — da beseda o preuagljenem ujedinenju, — ki smo jo tu pa tam slišali — ni upravičena.

Ker pa je ta beseda padla, bomo še enkrat povedali svoje tozadevno stališče. Ne gre pri tem toliko za kovinarje, — tam so stvari dovršene, — kakor za stroke, ki jim bodo še sledile.

Vsaka organizacija mora biti taka, da more svoje naloge čim najbolje vsiti.

Ako bi mogle vsiti svoje naloge najboljše posamezne krajevne organizacije — potem bi bilo najbolje, da so posamezne krajevne organizacije čisto samostojne.

Pokazalo pa se je, da bi take organizacije ne mogle vzdrževati svojega tiska. Pokazalo se je, da bi take organizacije ne mogle voditi uspešno mezdnih bojev in mezdnih gibanj, — ker bi stale nasproti boljše organiziranemu sovražniku. Zato smo združili že od prvega početka krajevne organizacije v enotna osrednja društva — vsaj v mejah slovenskega ozemlja. Sli smo isto pot, ki jo gredo podobne organizacije po vsem svetu.

Ali je s tem vse dovršeno in ali res ni treba širokih zvez med strokovnimi organizacijami naše nove države?

Delavstvo mora računati s tem, da ga vodi enotna država v položaje, ko more le s skupnimi močmi svoje interese prav varovati.

Ali bi bil odpor rudarjev proti nameravanemu rudarskemu zakonu tako učinkovit, kakor je bil, ako ne bi ustvarili vsaj Glavni Radnički Savez in pod njegovim vplivom stoječe Delavske zbornice vsaj nekaj stika med razdrobljenim delavstvom države?

V enak položaj bo prišlo delavstvo vedno in povsod tam, kjer stoji nasproti državi, kot enotnemu poslodavcu, ali enotnemu zakonodajalcu.

Zato delavstvo medsebojne zveze in skupnih državnih zastopstev nujno potrebuje.

Tudi posamezne stroke rabijo sredstev, iz kojih se da pregledati razmere v njihovi stroki.

Nikdar ne smemo namreč pozabiti, da je cela država, — in če to mi hočemo ali ne, — enotno gospodarsko ozemlje. Razmere v enem kraju vplivajo na razmere v drugem.

Zlasti je treba tole premisliti: sila življenja in razvoj gospodarstva goni delavstvo v svet.

Zato si je ustvaril proletarijat vezi med svojimi organizacijami. Kamorkoli pride proletarec, iskajoč dela in kruha, — povsod mora najti svojo organizacijo, ki mu stoji moralno in tudi gmotno ob strani.

Gorje tudi našemu delavstvu, če bodo v državi tovarne, kjer sploh ne

bo organizacij! Potem bo romal tja kapital in tudi naše delavstvo! Zato je treba zveze med organizacijami. Za to govorijo tudi praktični razlogi.

Kdo misli, da je prav, če poreko kovinarju, ki predloži v Zagrebu ali v Brodu člansko knjižico svoje organizacije: obžalujemo, — a brezposelne podpore ti ne moremo dati, — ker si včlanjen pri drugi organizaciji.

Kdo misli, da je prav, če mora pristopiti naš delavec, ki pride kam na jug v organizacijo kot nov član, z novimi članskimi pravicami, čeprav je bil morda eden najstarejših članov naše organizacije?

Če se pa vse to spregleduje — je to uslužnost, tam kjer bi morala biti pravica.

Kdo misli, da so za mezdne boje boljše mala ozemlja, ki plavajo tako rada z vsako demagogijo, ker ji ne morejo postaviti nasproti organizacije, ki je demagogija ne zmore?

Delavstvo rabi centralnih zastopstev: zato jih mora vpustiti; brezposelne in druge podporne funkcije po svoji naravi ne smejo biti omejene na ozko področje; tudi mezdni skladi se bodo boljše upravljali skupaj.

Na drugi strani so agitacija, kulturno delo, tisk, zadružno udejstvovanje strokovnih organizacij — zadeve, ki se dajo v malih področjih boljše samostojno izvrševati.

Tako smo po temeljitem prevdanku delokroge razdelili. Izrekli smo se za skupnost tam, kjer mora biti, za samostojnost tam, kjer po našem mnenju mora biti. Do podrobnosti smo preračunali, kako naj se na podlagi tega prispevek deli med krajevno, pokrajinsko in centralno organizacijo.

Pri kovinarjih smo vse storili, kar je mogoče, da se bo ta načrt izvajal.

Dobili smo celo osebno jamstvo v osebi enega naših najboljših upravnih moči, ki mu je poverjena težka, a častna naloga, da skusi voditi upravo ujedinenega Saveza.

Četudi je gotovo, da bo treba premagati, kakor pri vseh novih ustanovitvah, tudi tu marsikako začetno težkočo, — bi vendar radi vedeli, če se more reči, da vse to niso predpriprave. Seveda — mogoče se je pripravljati leta in leta, — in se ne pripraviti. — Mogoče se je pripravljati tudi manj kot eno leto, — in se dobro pripraviti. Mogoče je, da ni organizacij, ki bi bile idejno enotne in bi ujedinenje hotele, — potem bi bila vsa priprava zaman. Lahko pa z vso sigurnostjo rečemo, da je to pri kovinarjih bilo in da ni več. Organizacije amsterdamskega pravca so danes idejno enotne in volja po ujedinenju raste.

Zato so šli naši kovinarji — kot pionirji — tisto pot, ki jo moramo iti vsi.

Zdi se nam, da bistro opozicije proti ujedinenju prav razumemo. — Kdor želi, da se bo slišal njegov glas, — naj zato ne sili v izbiro in za preček.

Velikih mož ni strah velikega sveta!

odgovarjala interesom delodajalcev, ne pa interesom in potrebam delavcev.

Način boja proti socialnemu zavarovanju je ogažen, nepošten in za naše kapitalistične predstavnike skrajno značilen. — In zakaj?

Bojna deviza vseh teh ljudi je: znižanje upravnih stroškov in znižanje zavarovalnih prispevkov ter kot posledica tega možno znižanje zavarovalnih dajatev. To devizo pa uveljavljajo v javnem časopisju, na javnih zborovanjih, vse samo v agitatorične in osebno reklamne namene.

Poglejmo, kako je s stvarjo!

V smislu zakona o zavarovanju delavcev je uvedeno v avtonomnih zastopstvih socialno zavarovalnih zavodov načelo paritete.

Polovica delodajalcev, polovica delojemalcev. Zato je delavstvo predvsem v Sloveniji zakon odklanjalo, ker je vedelo, da bodo prišli delodajalci v zavod kot rušitelji, ne pa kot graditelji socialnega zavarovanja. Ta sumnja delavstva je bila upravičena in dogodki zadnjega časa so iznova dokazali resničnost ponovno izražene sumnje. Delodajalcu je glavni interes dobiček, zaslužek, zato tudi v socialnih zavodih uveljavlja te kapitalistične, egoistične principe, ne pa družabnih, socialnih zahtev.

Ker pa ni bilo izvedljivo, da bi se izvršile v načelstvu okr. uradov kakor tudi osrednjega urada volitve, je dobil minister za socialno politiko z naredbom o izvajanju zakona o zavarovanju delavcev pravico, da imenuje začasna načelstva in začasna nadzorstva. Te pravice se je minister za socialno politiko poslužil in je zahteval od interesnih predstavnikov delavcev in delodajalcev, da so predlagali člane.

In tudi Trgovska in obrtna zbornica je predlagala v ravnatelstvo svoje delegate, tako, da tvorijo načelstvo okrožnega urada v Ljubljani delegati Trgovske zbornice in Industrijske zveze skupino delodajalcev, delegati Delavske zbornice skupino delojemalcev, v kolikor je pač minister za socialno politiko predlog zbornice upošteval.

Človek bi tedaj pričakoval, da bo trgovska in obrtna zbornica skrbela za to, da bodo njihovi delegati v načelstvih zavarovalnih zavodov vsaj infor-

mirant o težnjah, ki jih zasleduje Trgovska in obrtna zbornica v socialno-zavarovalnem pogledu. Kaj še! Po poldrugem letu čitamo naenkrat, da se je Trgovska in obrtna zbornica pečala na podlagi posebnega po tajniku izdelanega referata z razmerami v okrožnem uradu in sklenila res posebne resolucije, ki jih je adresirala na javnost, ministrstvo, na politične časopise, ne pa na njene delegate o okrožnem uradu.

Da govorimo še bolj konkretno!

Za poslovanje okrožnega urada je odgovorno načelstvo. V načelstvu pa menda zaupniki trgovine, obrti in industrije vendar vedo, da so odgovorni mandantom, to je v konkretnem slučaju trgovski zbornici. Če so torej v okrožnem uradu razmere take, kot poroča referent, ki si poslovanja še nikdar ni ogledal, ki s člani načelstva tudi ni razpravljaj, potem dolžimo z vso upravičenostjo Trgovsko zbornico, da je za posledice slabe uprave soodgovorna in se ne reši odgovornosti tudi ne la način, da preide preko dejstva, da tvorijo v načelstvu njeni člani večino na dnevni red in sprejema resolucije proti zavodu, ki ga upravlja njeni zaupniki in mu celo načeljuje njen zaupnik.

Delavski zastopniki v načelstvu okrožnega urada morajo sedaj vprašati zastopnika delodajalcev, koga zastopajo v načelstvu in če se odgovornosti te funkcije sploh zavedajo — tako ne gre naprej! Proračun izdeli načelstvo, tako pravita zakon in statut. Člani načelstva pa »hauzirajo« potem po svetu in trobijo: proračun je previsok, je prevelik. Kaj je to pošteno? Ravno tako s prispevki! Ravnateljstvo osrednjega urada določa prispevek. Kljub temu se ne poslužijo tega poto, marveč kriče in delajo reklamo. Delajo to, dasi ne poznajo zakona, ne poznajo ustroja. Prav tako pa je res, da tudi drugih za gospodarsko življenje še važnejših stvari ne poznajo.

Delavstvo pa ima pravico enkrat za vselej povedati: socialno-zavarovalni zavodi niso za osebno reklamo na svetu! Predsednik zavoda, gospod dr. Adolf Golja je dolžan, da zavod ščiti, vsaj pa ne napada!

Kovinarji — ujedineni.

(Poročilo s kongresa.)

V nedeljo 25. novembra je bilo izvršeno to, kar so si kovinarski delavci tako goreče želeli.

Na ta dan sta se združili dve največji kovinarski organizaciji v državi v en mogočen Savez metalških radnikov Jugoslavije.

Nepozaben nam bo trenutek, ko je po referatu s. Svetka bila prečitana resolucija o ujedinenju, nakar se je vršilo glasovanje. V dvorani je zavladal neki tajinstveni mir, slišati je bilo le svečan glas predsednika, ki je vprašal: »Kdor je za resolucijo in ujedinenje naj se dvigne s sedeža!«

Kakor en mož so vstali vsi, vsi do zadnjega. In med burnimi ovacijami je konstatiral predsednik, da je ujedinenje izvršeno soglasno, po volji kovinarskega proletariata cele države.

V listem svečanem trenutku smo začutili ono nepopisno slast, ki jo preživlja človek ob zavesti, da ni več sam, temveč, da ima veliko sobratov, s katerimi bo delil veselje in žalost, ki mu

bodo prijatelji in sodrugi v sreči in nesreči.

Na kongresu navzoči zastopniki: madžarske kovinarske organizacije ss. Petér in Szapo, zastopnik češke kovinarske zveze sođr. Dundra, zastopnik nemške zveze kovinarjev s. Kaufman in konečno zastopnik kovinarske internacionale s. Konrad Ilg so to svečanost še podesetorili. Kajti med častitkami, ki so jih izrekli, so nas zagotovili, da si nismo pridobili le bratov v državi SHS, temveč tudi izven njenih mej v vseh državah in celem svetu.

S tem ujedinenjem je pol navzdol kovinarskega proletariata končana. — Kapitalisti in njihovi agentje, ki so se stalno trudili z raznimi mahinacijami, da bi preprečili enotni nastop vsega proletariata v državi so doživeli pri kovinarjih svoj prvi poraz. Kljub vsem naporom raznih agentov, ki so hoteli za vsako ceno preprečiti ujedinenje, so kovinarji svojo enotnost izvedli in že

Napadi na socialno zavarovanje.

Kakor so podjetniki vodili do skrajnosti in do ogabnosti boj proti zakonu o zaščiti delavcev, prav tako so se sedaj vrgli v boj, da diskreditirajo

socialno-zavarovalne zavode, obenem pa pripravijo ugodna tla za izpremembo zakona o zavarovanju delavcev. Seveda za tako izpremembo, ki bi

v najbližnjih dneh bodo neprijatelji kovinarjev začutili naraščajočo moč enotne kovinarske organizacije.

Ne bo več tako, da bi posamezni tovarnar računali le z močjo pri njemu uslužbenih delavcev ali ene same podružnice ali ene same pokrajine, temveč bo moral računati, da stoji za vsakim članom kovinarske organizacije na tisoče kovinarskih delavcev v državi in na milijone kovinarskih delavcev, ki so združeni v enotni kovinarski internacionali.

Jedro kovinarskega proletariata je sedaj združeno v enem mogočnem Savezu. S tem dejstvom bodo sedaj morali pričeti računati tudi tisti drobci kovinarskega proletariata, katerim so razni politični momenti zamrežili jasen pogled, da so se odtujili od svoje profesionalne organizacije, ter vstopili v razne politične agenture, ki poslušajo pod imenom »Nezavisnih«.

Ti imajo sedaj priliko premišljevali, če bi ne bilo boljše, da strnejo tudi njihovo silo v eno enotno veliko silo, ki bo v stanu parirati kapitalistične udarce.

Potek dogodkov je pokazal, da bo moralo priti do tega in od naše strani

tudi njihovi priključitvi ne bo delal nihče zaprek.

Mi kovinarji pa, ki smo že ujedinjeni v eni veliki organizaciji, bomo pa storili vse, da bo ta organizacija res kos svoji težki in odgovorni nalogi.

Naslednji dan po kongresu se je vršila že seja centralnega odbora nove organizacije, na kateri se je konstituiral odbor naslednje:

Predsednik: Sava Jovanović (Beograd); I. podpredsednik: Jože Golmajer (Ljubljana); II. podpredsednik: A. Kunčič (Zagreb); tajnik Blagoje Bračunac (Beograd); blagajnik Kilijan Jančević (Ljubljana-Beograd); blag. namestnik Stevan Stanojević (Beograd). Odborniki: Jovan Veličković (Beograd), Svetomir Ignjatović (Beograd), Mirko Petrinac (Brod n. S.); Herman Beathge (Vršac), Stevo Klas (Osijek), Franc Svetek (Ljubljana).

Finančna kontrola: Viljem Varga, Sava Djordjević, Gjurio Tuović (Beograd); Jurij Jeram (Jesenice), Marka Potner (Novi Sad).

Natančnejše poročilo o sklepih kongresa priobčimo prihodnjic.

K pokretu „Delavskih novic“ za ujediničenje rudarjev.

Zadnje »Delavske Novice« prinašajo poziv na ujediničenje rudarskih organizacij. Mi smo dobili v tej zadevi od naših organizacij več dopisov, ki jih pa za danes ne objavljamo. Dopisniki naj nam to oprostite. Mi smo mnenja, da se je treba o vseh novih pokretnostih prej temeljito posvetovati in šele potem zavzeti stališče. To bomo storili na prihodnji plenarni seji Stokovne komisije, kateri bomo pritegnili tudi načelstvo Unije. Zaenkrat je treba počakati na nadaljni razvoj dogodkov in izdati tole navodilo: Noben posamezni član naše Unije naj se ne da begati od ujediničevalne akcije. Vsak naj se zaveda, da je Unija, če ne številčno, pa moral-

no in organizatorično najjačja in najsolidnejša rudarska organizacija v revirju, ki se je z oklici ne bo premetavalo sem in tja. Vendar pa je dolžnost ravno take organizacije, da mirno pre-seja položaj.

Neizprosni boj proti demagogiji v medsebojnem občevarju, poštenje in iskrenost, to želimo videti — in potem bomo sodili.

Pokret okrog »Delavskih Novic« se od pokreta okrog »Stokovne Borbe« v toliko razlikuje, da nima v naprej vezanih rok. Zato si je treba o njem končno sodbo šele ustvariti, vsako pre-nagljenje pa je nepotrebno in ne more koristiti konsolidaciji pokreta.

Resnica o organizaciji in gibanju živilskih delavcev.

Pričela se je v zadnjih mesecih nesramna borba v vrstah živil. delavcev in do danes ni bilo nikogar, ki bi podal živilskemu delavstvu jasno sliko o položaju v živilski organizaciji in o vzrokih, da se vrše po časopisih napadi, ki so nesramni in jih mora poštena delavska javnost obsoditi. Razburkani morski valovi so butali ob organizacijo, a na udarce do danes ni nihče reagiral.

Reagirali ni nihče in tudi članstvo se za grdenje organizacije ni zmenilo. Omenjati ni potrebno, da se živilsko delavstvo ravno v ostalih pokrajinah vsled medsebojnih bojov in medsebojnega trenja nahaja v mnogo slabšem položaju, kakor živilsko delavstvo v Sloveniji. Medsebojni boji torej tudi v Sloveniji lahko vedejo v isti žalostni položaj, kakor ga ima delavstvo v ostalih pokrajinah. Danes so medsebojno trenje v organizaciji prinesli tudi nekateri tudi v Slovenijo in to trenje je v stanu, da razruje in uniči v težkih bojih zgrajeno organizacijo. Razbijanje in cepljenje organizacije je postalo tudi v Sloveniji posebno veselje nekaterih ljudi.

Pripomniti moramo, da bi članstvo tako veselje lahko onemogočilo političnim pustolovcem, ako bi bilo dovolj zavedno.

Onemogočilo bi s svojo zavednostjo lahko v vsakem trenutku take in podobne puče. Politični pustolovci bi ne mogli uspeti.

Članstvo ni poslušalo nasvetov, ni hotelo moralne opore, ni razumevalo demokracije v organizaciji, niti ni upoštevalo nasvetov, drlo je nepremišljeno po poti negacije, zato je jasno, da je danes iznenaden, ko stoji pred nekoliko kritičnim položajem.

Kdor pozna to članstvo, ta ve, da si ni v svesti svoje moči, in da se mnogokrat naravnost igra s svojim lastnim obstankom.

V takih razmerah približno se je rodilo Osrednje društvo živilskih delavcev.

»Kako, ali nismo bili člani?« slišimo danes glasove mnogih pekovskih pomočnikov. Res, bili so člani, ali raz-

lika je med papirnatim in praviim vojakom, razlika je med vojakom z leseno puško ni vojakom s pravo puško.

Tu torej tiči vzrok bolečin, ki so se pojavile v organizaciji in ki jo spravljajo v kritičen položaj.

Imeli smo sicer vojake, toda papir-nate, ali pa smo imeli le vojake z lesenimi puškami. Malo je bilo tistih, ki so poleg članarine žrtvovali organizaciji tudi vse svoje druge moči. Več kot jasno je, da vsi trudi nekaj najzavednejših niso mogli roditi več uspehov, kakor jih je živilsko delavstvo v povojnem času doseglo. V letu 1920. in 1921. je organizacija uspevala in napredovala, ker se je članstvo resno bavilo z mezdinimi gibanji in s krušnimi vprašanji sploh.

Ko pa je v l. 1922. zavel politični veter, je prišlo v organizacijo mesto jasnosti in čiščenja, nazadovanje in nerazpoloženje. Pričelo je na splošnem hujskanje. Pravočasno pa se je še vedno marsikateri hujskača onemogočilo. Pričel je boj v ljubljanski pivovarni »Union«, osebni boji so se vrstili, delavstvo pa se ni zavedalo, da je to narperjeno proti njegovim interesom. — Svoje bolečine so nadalje srečno preboleli mariborski in celjski mlinarji, nehali je nesoglasje pri celjskih pekovskih pomočnikih, kriza v konzervni tovarni na Vrhniki pa je seveda zahtevala svoje žrtve na ta način, da so mnogi ostali brez dela.

Največje bolečine so bile pri ljubljanskih pekovskih pomočnikih. Ti so se znali seveda najmanj prilagoditi novim razmeram, ostali so zvesti starim tradicijam, zato niso nikdar mogli na zeleno vejo in k rednemu življenju v organizaciji.

Blato, ki danes leti na organizacijo, mečejo povečini še mladi in nekušeni politični eksponenti, ki prihajajo iz vrst prespale generacije. Toda ravno to blato, ki ga mečejo na organizacijo, pada na njih, ker so prevzeli stare grehe, ne da bi jih takoj odpravili.

(Konec prib.)

Pismo moskovske rdeče internacionale komunističnim strokovnim organizacijam Norveške.

Del norveškega delavstva se je opredelil na političnem polju za IIL internacionalo. Na strokovnem polju pa se to delavstvo ni moglo odločiti, da bi razbilo svoje stare strokovne organizacije in šlo za novimi metodami, ki jih priporoča Moskva. Vodstvo komunistične stranke za Norveško je odklonilo predlog Moskve, glasom katerega bi imeli glasovati člani norveške komunistične stranke v strokovnih organizacijah za priključitev teh organizacij k moskovski strokovni internacionali.

Z ozirom na to je poslala ta internacionala norveškemu proletariatu pismo, datirano s 15. oktobrom t. l., ki kaže, kako gledajo zastopniki Moskve na ujediničenje proletariata ob istem času, ko pojejo vsakemu, kdor jih še ni spoznal in jih hoče poslušati, pesem o enotni fronti.

To pismo se glasi takole:

Velika večina organiziranega delavstva v vaši deželi se je obrnila proti izdajalski rumeni amsterdamski internacionali in je z dušo in telesom za rdečo internacionalo (v Moskvi). Nekaj vaših voditeljev pa skuša z vsemi mogočimi in nemogočimi sredstvi, da bi se priključile vaše organizacije rdeči internacionali. Istočasno, ko dela levo krilo Amsterdamcev za priključi-

tev k rdeči strokovni internacionali, istočasno, ko se priključujejo vsak dan nove organizacije najvažnejših držav rdeči strokovni internacionali, so med vami voditelji, ki se zovejo komunisti, ki so pa proti priključitvi! —

K temu pismu imamo le malo dodatni. Naši čitatelji bodo sami čutili ostro sovražstvo do naših organizacij, ki se izraža v tem pismu. In znali bodo presoditi taktiko, ki prihaja na drugi strani s poljubom Judeža Iškarijota. — S to taktiko hoče Moskva zmagati in govori o »vedno novih organizacijah«, ki se ji priključujejo, — med tem, ko je resnica ravno nasprotna. Organizacija za organizacijo spregleduje, da se s takimi nesolidnimi sredstvi tudi delavskega pokreta ne gradi. Bivši komunisti se vračajo povsod razočarani od teh metod. Samo tako se da tudi sklep norveške komunistične stranke razumeti. Zanimivo je tudi, kako sodijo pristaši Moskve o tistem delu amsterdamske internacionale, ki dela na veliki zamisli združitve Amsterdama z Moskvo. Govori o njih, kot da bi bili navadni izdajalci amsterdamskih organizacij. V Moskvi, kakor iz takih pisem sledi, še ne mislijo nehati cepiti proletariata. Drugo vprašanje pa je, če se bo dal proletarijat dalje cepiti!

Socialna zakonodaja.

K VPRAŠANJU OSEMURNEGA DELAVNIKA.

Vse države ki so članice Zveze narodov, so sprejele l. 1919 na Washingtonski konferenci dela mednarodni dogovor o osemurnem delavniku. Ob enem so se zavezale, da bodo predložile ta dogovor, — takšen kakor je, — svojim zakonodajnim oblastem v potrditev. Tega pa več držav ni izvršilo. Med temi državami se nahaja tudi naša. (Tukaj navedemo kot posebnost, da je potrdila konvencijo o osemurnem delavniku celo fašistovska vlada v Italiji!) Države, ki mednarodnega dogovora o osemurnem delavniku niso potrdile, — a vključ temu trdijo, da so uvedle osemurni delavnik, so zaprosile pri upravnem svetu Mednarodnega urada dela, naj izdela predlog za revizijo tozadavnega predloga. Seja upravnega odbora, ki se je vršila med 15. in 18. oktobrom t. l. je na predlog delavskih zastopnikov ta poziv odklonila in sklenila, naj ostane pri dosedanjem jasnem tekstu dogovora o osemurnem delavniku.

EN RAZLOG VEČ, DA NE DELAMO PRENAGLJENIH EKSPERIMENTOV.

Z delavskim zavarovanjem bi želeli naši gospodarski krogi po mili volji eksperimentirati.

Čujemo, da smo tako daleč, da pripravljajo ti krogi z vsa resnostjo predlog o znižanju prispevkov, kojemu mora slediti z neizbežno nujnostjo znižanje dajatev.

Naše organizacije.

Pomnite! Delavske plače znašajo komaj 2/3 predvojnih dejanskih plač! Ene tretjino konfiscirajo naši gospodarski krogi — v svrhu obnovitve mrtvega kapitala in vpostave industrije! — Vključ temu hočejo gospodarski krogi še večji tribut, — in ga hočejo vzeti — bolnemu in onemoglemu delavstvu! To je jedro boja gospodarskih krogov proti delavskim socialnim zavodom!

Kraj. Medstrokovni Odbori.

Kraj. Medstrok. Odbor za Ljubljano in predkraje sklicuje v nedeljo, dne 2. decembra 1923 ob 9. uri dopoldne v dvorani restavracije pri »Levu« na Gosposvetski cesti

PROTESTNO ČLANSKO ZBOROVANJE vsega pri Stokovni komisiji včlanjenega delavstva iz Ljubljane in predkrajev

1. proti poslabšanju bolniškega zavarovanja;
2. proti neizvajanju zakona o zaščiti delavcev;
3. proti ukinitvi ministrstva za soc. politiko;
4. proti reakcionarnim naklepom proti delavstvu.

Ob uri nevarnosti in ogroženja proletarskih pravic ne sme manjkati nihče!

Celje. Seja medstrokovnega odbora se bo vršila v sredo dne 5. decembra ob 7. uri zvečer v strokovnem tajništvu, Vodnikova ulica šte. 3. — Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Dnevni red seje bo:

1. Poročilo tajnika;
 2. Krajevna borza dela;
 3. Agitacija in organizacija;
 4. Konstituiranje K. M. O. G. R. S. J.
- Vabljeni so vsi predsedniki in zapisničarji strok. org. iz Celeja in Štor. — Tajnik.

Stavbinska stroka.

Kaj pa zopet to pomeni? V Liti ob Savi je meseca septembra delavstvo sklenilo potom svoje strokovne organizacije »Unije stavbinskih delavcev« s tamošnjim podjetnikom Exnerjem kolektivno pogodbo ob sodelovanju Delavske zbornice. Kmalu

na to se je slišalo, da se vršijo tudi zakulisni boji ostalih podjetnikov proti podjetniku, ki so nastali iz konkurenčnih razlogov. Kmalu nato se je izkazalo, da stoji za temi kulisami tudi »Zveza industrijcev«. Tajnega diplomata je igral inž. Šuklje, ki se je voziral križem krašem in si prizadeval, da bi tudi Exnerja ujel v svoj kapitalistični kartel. V kolikor smo poučeni oziroma v kolikor smo zamogli naše poročevalce spraviti za kulise kapitalistov, smo zvedeli, da se je šlo Zvezi industrijcev za razveljavljanje dotične kolektivne pogodbe in za uveljavljanje pogodbe (diktata) Zveze industrijcev. Te dni smo pa zvedeli, da zakulisna igra še ni končana, temveč, da se še nadaljuje kljub temu, da je stavbena sezija za to leto že pri kraju. Napadi na omenjeno pogodbo so se vršili ves čas prav spretno; pri vseh napadih so pa merodajne in nemerodajne oblasti prav pridno sodelovale. Najprej se je skušalo podjetju kot takemu odvzeti delo, češ, da ni upravičen zidati takih stavb. Ko to ni pomagalo, je prišla reakcija od druge strani. Te dni se je oblastna inšpekcija dela v Ljubljani pri podjetju informirala, koliko delavcev je bilo zaposlenih meseca septembra, a istočasno je Okrajno glavarstvo v Litiji zahtevalo od predsednika podružnice stavbinske organizacije v Litiji, koliko članov je štela podružnica meseca septembra. Iz tega se baš vidi, da je to zakulisna igra, katero pa radi § 104. srb. kaz. zakona ne moremo dovolj razkrinkati, ker je današnja reakcija tako spretna, da bi nam vse akte poskrila, če bi nastopili dokaz resnice. V bodočnosti bomo videli, kaj bo iz tega še vse nastalo. Opozarjamo stavbinsko delavstvo že danes, da naj strogo pazi pri prihodnji seziji, da ne sprejme dela nikjer pri tistih podjetnikih, ki se bodo sklicevali na pogodbo Zveze industrijcev. Povejte jim, naj zidajo sami. Na ta način se boste terorja in zakulisnih iger kapitalističnih kmalu rešili, če bo zmanjkalo bedakov, ki bi vzdrževali kapitalistične teroristične organizacije.

Celje. Stavbo Hrvatske Štedionice se je te dni prenehalo zidati. Zadnjič smo opisali predzgodovino te stavbe. V sredo dne 21. nov. se je vršilo pogajanje na licu mesta, ki je bilo razpisano od Delavske zbornice. Gospod inž. Trepinko pa na pogajanja ni hotel pristati ter je izjavil, da bo stavbeno delo ustavil. Izjavil je, da ni prav, da je delavstvo glasovalo, da mora iti g. Schoderbeck s stavbe proč, ker je najposobnejši in najzanesljivejši. Čudni nazori so to, da se stavba brez nadutega Schoderbecka ne more vršiti in to zlasti takega, ki ni niti od stroke. Temu podjetju bomo posvetili še vedno našo pozornost.

Monopolska stroka.

Intervencija našega Saveza pri Monopolski upravi. Vprašanje regulacije plač monopolskega osebja se zavlačuje že šest mesecev. Proti temu zavlačevanju je v petek, 16. t. m. uprava našega Saveza energično protestirala. Protest je predložila delegacija, obstoječa iz vseh članov centralnega odbora. Deputaciji se je pridružil tudi s. Bračinac, kot zastopnik Delavske zbornice.

Upravniki monopolske direkcije je odredil, da se imajo telegrafično zahtevati in telegrafično vposlati podatki o plačah v privatnih podjetjih v krajih, kjer so monopolska podjetja. Ti podatki se imajo poslati naravnost finančnemu ministru.

Monopolski upravi se je predložilo, naj se povišajo plače za 6 Din dnevno. Ta predlog je osvojil tudi vodja monopolske uprave. Končnoveljavno pa ima sklepati o tem Upravni odbor, kojemu se zadeva predloži, ko pridejo še obvestila, ki so se na podlagi urgence naše delegacije telegrafično zahtevala.

V nedeljo 18. novembra je priredila ljubljanska podružnica Saveza monopolskih delavcev protestni shod monopolskih delavcev protestni shod radi večnega zavlačevanja povišanja plač monopolskemu delavstvu. — Shod je otvoril s primernim nagovorom s. Pavel Škrl, ki je nato podal besedo referentu s. F. Svetku. — Referent je v daljšem govoru izvajal, da je Savez monopolskih delavcev in delavk že 4. junija vložil zahteve po zvišanju plače, a monopolska uprava mesto, da bi povišico hitro rešila, išče vse mogoče izgovore, da zavleče povišanje. — Na izvajanja s. Svetka je shod burno protestiral proti zavlačevanju povišanja

plač, ter naposled sklenil resolucijo, ki je bila odposlana na vsa merodajna mesta. Resolucija se glasi:

Delavstvo Tobačne tovarne v Ljubljani, zbrano na shodu dne 18. novembra 1923 v salonu pri »Levu«, je razmotiralo svoj položaj in ogorčeno protestiralo proti zavlačevanju nujno potrebnega povišanja plač od strani Monopolske uprave. Kategorično povdarjamo, da stojimo trdno na stališču spomenice z dne 4. junija 1923, katero smo predali Monopolski upravi potem Saveza monopolskih delavcev in delavk Jugoslavije v prisotnosti naših delegatov iz Ljubljane, Zagreba, Travnika itd. Ker se delavstvo ljubljanske tobačne tovarne nahaja v skrajno slabih razmerah in mu je nemogoče dalje preživljati sebe in družine, energično zahteva:

I. Da se takoj in v izdatni meri povišajo plače najmanj za 10 Din dnevno.

II. Da stopi povišanje v veljavo dne 1. julija to je 3. II. polovico leta, kajti delavstvo je zadolženo za živila, še bolj pa za obleko in druge potrebščine.

Po pravici moramo grajati Monopolno upravo in vse prizadete činitelje, da so tako brezobzirni napram monopolskemu delavstvu, da mu ne privoščijo po trudoplnem delu niti poštenega življenja. — Nasprotno temu pa se zahteva vedno večje produktivnosti tobačnega delavstva.

Monopolska uprava nosi veliko odgovornost, ako se dogajajo v tovarni slučajih, ki ne delajo časti niti delavstvu, toliko manj pa tudi Monopolski upravi.

Monopolska uprava vse to dobro ve, a vkljub temu ne da delavstvu zadostnega zaslužka.

Povdarjamo, da se bomo držali reka: Kolikor plače, toliko dela! — Opozarjamo Monopolsko upravo, da v najkrajšem času reši vprašanje povišanja.

V Ljubljani, dne 18. novembra 1923.

Rudarska stroka.

Rudarjem Trboveljske premogokopne družbe! Na podlagi protestne resolucije, ki se je sprejela na zadnjem shodu v Trbovljah in na podlagi ponovne intervencije Unije rudarjev, bo Trboveljska družba pri prihodnji plači izplačala neupravičeno odtegnjeni prispevek za bolniško blagajno, odtegnjen za čas stavke. **Unija slovenskih rudarjev.**

Mezdne razmere v čeških in slovenskih rudnikih.

Skoro istočasno kot v našem trboveljskem revirju, je izbruhnila ogromna rudarska stavka na Češkem. Z ozirom na to ne bo nezanimivo primerjati, kakšne so rudarske mezde v rudnikih rjavega premoga na Češkem in kakšne so v enakih rudnikih pri nas. Rudarski strokovni list »Glück Auf« prinaša mezdnjo pogodbo za premogovni revir Karlove Vare, iz koje posnemamo:

1. Povprečni akordni zaslužek na šiht mora znašati 30.60 Kč ali 100 Din.

2. Povprečne dnevne plače so:

a) za profesionaliste, strojnike in kurjače po letih od 18 do 35 Kč (45 do 82 Din);

b) za rudarje v rovih po letih od 14.40 do 30.60 Kč (36 Din do 77 Din);

c) za rudarje na dnevnemu kopu po letih od 13.50 do 29.70 Kč (34 do 74 Din);

d) ženske po letih od 11.70 do 19.80 Kč (28—43 Din).

Naši rudarji so imeli ob priliki zadnje brezuspešne stavke 26 do 30 dinarjev dnevnega zaslužka, toraj 50 odstotkov tega, kar so delavci na Češkem po svoji veliki stavki obdržali!

Zahtevali so dnevni zaslužek od 36.50 Din do 51.50 Din. Te zahteve so se označevale splošno kot skrajno pretirane. To pa le zato, ker je mezdnja politika rudarjev že leta sem zavožena in so pomenjale zgornje zahteve v resnici velik skok.

Naša primera nam pa kaže, da so naši rudarji znatno manj zahtevali, kakor so na Češkem po veliki stavki obdržali.

Naši rudarji ne zaslužijo niti toliko kot na Češkem ženske pri pomožnih delih.

Pri tem stane tona češkega premoga brez davkov v rovu od 5 do 11 Kč, srednja kvaliteta 8 Kč ali 20 Din.

Za tona trboveljskega premoga ne vemo koliko stane iz rova brez davkov in trgovskih zaslužkov. V Ljubljani pa stane tona trboveljskega premoga 350 Din.

Vestnik „Svobode“.

Vse podružnice »Svobode« pozivljamo na dostojno proslavo petletnice smrti našega velikega sobojevnika in trpina Ivana Cankarja, da pokažejo vsem, da tudi delavstvo ve ceniti one, ki so se zanj borili in trpeli ž njim.

Odgovor hrastniške »Svobode« na članek v »Glas Svobode« z dne 8. t. m. Mislili smo, da nam ne bo treba ničesar poročati o prireditvi delavskega izobraževalnega društva »Vesna« 3. okt. v Hrastniku, toda ko smo čitali o omenjenem članku o »neomadeževani« Vesni in njeni prireditvi, si ne moremo kaj, da ne bi tudi mi povedali svojega mnenja o delovanju te organizacije za delavsko izobrazbo.

V soboto 31. oktobra je priredila tukajšna »Svoboda« I. v konsumski dvorani »vinsko trgatve«, katera bi se v zelo lepem redu izvršila, da ne bi proti koncu prihiteli še gg. Vesnarji, ki so imeli isti čas v Plaznikovi gostilni »umetniški večer«, kakor pravijo in so radi tega, ker so bili še preveč žejni, prišli motit še našo zabavo ter so tukaj pokazali sad in uspeh njihovega umetniškega večera, kakršnih je bilo že mnogo.

Posebno se je od tistih izobraževalnih predavanj navdušil zelo agilen vesnin član Lojze Jerebičnik, ki je imenoval na trgatvi »Svoboda« SHS znakarje, dočim je še bolj pogumen gosp. Franc Siter začel trgati te SHS znake. Njihova kultura se je kazala v tem, kako so zasmehovali naše sodruge med popevanjem »Marseljeze« in drugih prolet. pesmi ter potem še iskali tepeža.

Le treznosti naših sodrugov se je zahvaliti, da ni že v dvorani prišlo do kakega incidenta. Šele ko »Vesnarji« vsled svoje revolucionarnosti še na kolodvoru niso dali miru in izzivali z »Auf glazarij« je prišlo do pretepa, od koder je nedolžni Vesnač g. Flisk odšel s prebito glavo, ostali abstinentje »Vesne« so pa zbežali.

Sedaj pa Vas vprašamo, če je to namen umetniških večerov »Vesne«? In tako naj bi se revolucionarno vzgajala proletarska mladina, tako naj bo izobraževalno delo »Vesne«? Odgovor ni težak! »Vesni« pa svetujemo: Le tako naprej in »Svoboda« pa se ne bo ozirala na take podle laži, ampak delovala naprej v tisti smeri, ki jo zahteva nada na sadove resnega izobraževalnega dela in druga razvedrila za hrastniški proletariat, ki mu ga je že dosedaj dala v izobilici!

Dopisi.

Glas iz Mežiške doline. Delavci iz Mežiške doline vidimo, da se moramo tudi mi oglasiti in povedati drugim sodrugom in vsem, ki mislijo, da smo zaspali, ali pa da se nam dobro godi, da smo dolgo časa molali; danes pa vidimo in slišimo o važnih dogodkih, zato se moramo vendar-le oglasiti in naša dolžnost je, da ne molimo več, ker se ravna z delavnim ljudstvom, kakor z živino. Dobro se spominjamo časov, ko so nam delili demagogi zlate obljube od vseh kapitalističnih strank in stranic v času volitev narodnih poslancev. Prijetno se nam zdi, da vsaj Mežiška dolina ni bila tako ne-spametna, da bi bila sledila velikim obljubam in pobirala mano, ki so jo trosili razni demagogi; zdi se nam, da je sedaj sram tudi tistih, ki so se dali preslepiti, da so metali volilne kroglice za te krvosese delavnega ljudstva, ki mora živeti od svojih žuljavih rok; to delavno ljudstvo vidi, kako se bore ti demagogi sedaj, ko so poslanci, za naše pravice in to na ta način, da nam hočejo odvzeti še poslednje pravice, ki smo jih imeli dosedaj. — A upanje imamo, da tudi sedanji poslanci ne bodo trobili do sodnjega dne, zato si bomo pri drugih volitvah izvolili tiste, ki se tudi sedaj bore za delavske pravice; isto mnenje slišimo tudi od sosedov Štajercov in Kranjcev. Priznavajo in uvidevajo, da so bili preslepeni s frazami o avtonomiji in z marsikaterimi drugimi lepimi obljubami. Ko so pa poslanci prišli do zelene mize, delajo ravno nasprotno! Hočejo pripraviti delavca še k večjemu garanju, na drugi strani pa k manjšemu zaslužku, hočejo podaljšati delavni čas itd. — Pravice jemati in vse take čednosti prav lepo izpolnjujejo, zato vprašamo delavci iz Mežiške doline: Ali so si te kapitalistične domišljije napravili kot desetero jugoslovanskih božjih zapovedi? Vprašamo nadalje: Ali je sedanji beograjski parlament le za to, da jemlje delavstvu pravice in podaljšuje delavni čas, odkar so bile zadnje volitve? Vprašamo pa tudi: Od česa žive te pijavke? Ali jim angelji z nebes nosijo k zelenim mizam pojedine? Menimo, da pride vse to od naših delavnih in žuljavih rok! Kmet ali industrijski delavec, delavca sta oba: Naše delavske pravice hočemo imeti vsi, tako danes, kakor tudi v bodoče! Hočemo jih, zato ne pustimo, da bi nam jih kratili. Vprašamo še sledeče: Ali mogoče mislite, da smo se izrekli za Jugoslavijo zato, da nam boste vzeli še tiste pravice, ki smo si jih v dolgoletnih bojih priborili? Obljubljali ste nam, da boste dali še več pravic, kot smo jih dosedaj imeli. Zato zahtevamo naše tudi v bodoče še popolnejše pravice. Zahtevamo tudi za vedno osemurni delavnik, zahtevamo tudi naše zastopnike v parlament; mi se ne štejemo med slepo in gluho rajo, da bi se z nami mešetarilo brez naših voditeljev, kakor tudi brez nas! Zahtevamo pravic, ker te morajo biti za pošteno delo. — Delavci iz Mežiške doline.

Pečovnik pri Celju. — Ker se je prišlo o visokih odtegljajih bolniškega zavarovanja je bil odpuščen iz službe! Odkar je izšel Zakon o zavarovanju delavcev je nastala pri nekaterih podjetjih zmeda radi paritet, katero so podjetniki vedno zahtevali. Paritea seveda v bolniških blagajnah ne nudi samo polovičnega zastopstva gospodo mkapitalistom, ampak jih podreja k polovičnemu plačevanju prispevkov. Podjetje »Apnenik« v Pečovniku je pa po svojem delovodju g. Sonnenwaldu odtegovalo še vedno skoraj dve tretine prispevka delavcem in je na ta način podjetje samo vplačevalo le nekaj nad eno tretjino k prispevkom boln. zavarovanja. Tako n. pr. so plačevali v omenjenem podjetju tisti delavci, ki so spadali v 16. plačilni razred na teden 9 Din, oni pa, ki so bili v 17. plačilnem razredu pa so plačevali na 14 dni po 16 Din. Sodruhu Lovru Filipiču se je zdelo to odtegovanje previsoko in je radi tega na delavskem zborovanju zahteval od govornika pojasnila. Govornik je izročil celo zadevo Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani ter zaprosil pojasnila. Okrožni urad je dal pojasnilo, koliko se sme odtegovati prispevkov za boln. zavarovanje. Radi te ugotovitve je g. Sonnenwald dotičnega delavca odpustil iz službe, češ, da ne gre, da bi se delavci pritoževali preko njega. Vprašamo sedaj ravnateljstvo Okrožnega urada, ali je dovoljeno, da se odpušča delavce, če se jim je za boln. zavarovanje preveč odtegovalo? Nadalje vprašamo ravnateljstvo tovarne za dušik v Rušah, ako se s takim postopanjem svojega nameščenca, strinja in ako je ravnateljstvu tovarne za dušik v Rušah znano, da so se vršile pri odtegovanju boln. prispevkov v Pečovniku pri Celju nerednosti?

Razgled po svetu.

Tedenski pregled.

Ljubljana, 26. novembra 1923.

Službena politika v Ameriki, ki ima navzlic svojemu odklonjevalnemu stališču napram Evropi, vendar nadvse odločevalno vpliva na razvoj evropskega gospodarstva in splošne konsolidacije Evrope. To smo imeli priložnost opazovati v vseh fazah, v katerih se je gibalo evropsko gospodarsko življenje po svetovni vojni. V ospredje stopa ameriška gospodarstvena politika — predvsem v odplačevanju evropskih

dolgov Zedinjenim državam ameriškim.

Poglejmo nekoliko za kulise politično-gospodarskega življenja v Ameriki! Kakor se je v bivši Nemčiji vodila politika v Berlinu, gospodarstvo pa je imelo svoje težišče v Porenju in Porurju, tako ima tudi Amerika dvoje torišč, s katerih obvladuje svet. Politično središče pomenja Washington (reci: Vešington!), dočim je osredje za gospodarsko življenje v New Yorku. Tu se porajajo in razvijajo načrti mogočnega ameriškega gospodarstva, ki se

Henrika Stolca sinovi, Novi Sad.